№ 272. Piątek 22. Listopada 1861. Rok wydania 51.

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkami kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 4 zł.; miesięcznie 1 zł. 40 centów. Z pocztą kwartalnie 5 zł. miesięcznie 1 zł. 75 centów waluty austr. — Insercya w półkolumnie, drukiem garmont, 7 centów od wiersza. — Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

PRZEGLĄD.

Monarchya Austryacka. — Ameryka. — Francya — Belgia. — Włochy. — Niemce. — Turcya. — Doniesienia z ostatniej poczty. — Wiadomości handlowe. — Kronika.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Gmina *Bolanowice* w obwodzie Przemyskim zapewniła na założenie regularnej parafialnej szkoły w Bolanowicach następujące składki:

1. Obowiązała się rzeczona gmina własnym kosztem wystawić budynek szkolny, który ma także obejmować pomieszkanie nauczyciela, zaopatrzyć go w potrzebne porządki i rekwizyta szkolne, utrzymywać je równie jak budynek szkolny zawsze w dobrym stanie, i z własnego funduszu załatwiać potrzebną przy szkole posługę.

2. Na utrzymanie każdoczesnego nauczyciela przeznaczyła gmina procenta w kwocie 31 zł. 50 c. w. a. z przeznaczonych na ten zamiar obligacyi gminnych, a prócz tego w gotówce kwotę 73 zł. 50 c. w. a., która przez repartycyę na pojedyńczych członków gminy pobierana, i nauczycielowi w kwartalnych ratach z góry wypłacaną będzie.

Następnie przyjęła gmina na siebie obowiązek na opał szkoły dodawać rocznie kwotę 21 zł. w. a. w miesiącu październiku każdego roku, i zakupione za tę kwotę drzewo własnym kosztem przystawiać do szkoły.

Okazaną temi ofiarami troskliwość o rozszerzenie nauki między wiejskim ludem podaje galicyjskie c. k. Namiestnictwo z zasłużonem uznaniem do wiadomości powszechnej.

Sprawy krajowe.

(Otwarcie szkoły górniczej w Wieliczce.)

Wieliczka, 16. listopada. Wysokie c. k. ministeryum finansów przyzwoliło dekretem z 12. listopada r. b. l. 37747/1598 utworzyć prowizoryczną szkołę górniczą w Wieliczce.

Powołaniem tego zakładu naukowego jest, kształcić dzielnych praktycznych górników na cały zakres górnictwa w koronnym kraju Galicyi, osobliwie dla kopalni soli kamiennej i ropy, węgla kamiennego, żelaza, galwanu i siarki, i tak dla fabryk eraryalnych jak i prywatnych wychowywać zdolnych, swemu ważnemu przeznaczeniu zupełnie odpowiednych nadzorów.

Przyjęci być mogą do szkoły górniczej, i to bezpłatnie, tylko robotnicy kopalni, którzy liczą 18 lat wieku, należąc do kategoryi zatrudnionych już w kopalni uczniów lub najemników, ukończyli przynajmniej cztery klas normalnych, i których dotychczasowa pilność, zdolność i moralne zachowanie się podają rękojmię dobrego ich postępu w zakładzie.

Każdy robotnik kopalni, który chce być przyjęty do szkoły górniczej, ma za pośrednictwem swego przełożonego urzędu zanieść prośbę do dyrekcyi górnictwa i salin w Wieliczce i załączyć do swego podania tabelę kwalifikacyjną od tegoż urzędu przełożonego i inne dokumenta.

Postronni robotnicy tak eraryalni jako też prywatni otrzymają na czas uczęszczania do szkoły górniczej, jednak bez żadnych dalszych pretensyi, zatrudnienie płatne w głównym zakładzie salin w Wieliczce. Przyjęcie do szkoły górniczej nie zmienia w niczem stanowiska robotnika, musi robić swoje jak inni, nie ma żadnego pierwszeństwa przed innymi robotnikami, i musi we względzie karności stosować się każdego czasu do istniejących przepisów.

Za szychty naukowe, jeżeli dla nich uczeń nie może pracować około swojej szychty robotniczej, otrzymają robotnicy eraryalni wynagrodzenie z funduszu szkoły górniczej wyznaczone za 8godzinną szychtę. Do takiego wynagrodzenia nie mają żadnego prawa robotnicy kopalni prywatnych.

Nauka udzielana będzie bezpłatnie w polskim i niemieckim języku, to jest nauczyciel wykładać będzie najprzód przedmiot po niemiecku a potem objaśniać po polsku, a uczniom górniczym pozostawia się do woli, w którym języku składać chcą egzamin.

Nauka w szkole górniczej trwa trzy lata, a mianowicie składa się z roku przygotowawczego i z dwóch kursów górniczych, i udzielana będzie w dniach powszednich w każdym kursie codziennie przez jedną godzinę po południu. Kurs wstępny ograniczać się będzie w obudwu półroczach na ćwiczeniach w zadaniach pisemnych, rachunkach i rysunkach. Pierwszy kurs górniczy obejmuje naukę matematyki elementarnej, konstrukcyi geometrycznej, praktycznej geometryi i mineralogii; drugi kurs geognozyę podług Grimma książki naukowej dla niższych szkół górniczych, sztukę mierzenia kruszców i naukę górnictwa z szczególnym względem na kruszce znajdujące się w górach galicyjskich, jako to: sól kamienna, węgiel kamienny, siarka i ruda żelazna.

Z końcem każdego półrocza odbywa się z wykładanych przedmiotów publiczny egzamin, któremu poddać się musi każdy uczeń szkoły górniczej pod groźbą wykluczenia.

Otwarcie szkoły górniczej nastąpi 16. grudnia r. b., zaś przyszłe kursy naukowe zaczynają się z początkiem października a zamykają z końcem lipca każdego roku. Miesiące wakacyjne sierpień i wrzesień używane będą na pouczające exkursye uczniów pod dyrekcyą nauczyciela do sąsiednich kopalni.

Na te podróże naukowe otrzymują uczniowie eraryalni stosowne dyety. Za uczniów prywatnych kopalni pokrywają koszta podróży przynależne kopalnie.

Dzieła wykładowe, książki szkolne, jako też rekwizyta rysunkowe i pisarskie muszą uczniowie szkoły górniczej sprawiać sobie sami. Tylko bardzo ubogim robotnikom eraryalnym będą materyały do pisania i rysunków rozdawane bezpłatnie.

Każdemu uczniowi, który chce poddać się zaraz po przyjęciu egzaminowi z przedmiotów przepisanych na kurs przygotowawczy i złożą ten egzamin z pomyślnym skutkiem, wolno wstąpić zaraz na właściwy pierwszy kurs górniczy.

(Obchód imienin Najjaśn. Pani.)

Wiedeń, 20. listopada. Uroczystość imienin Najjaśn. Pani obchodzono wczoraj we wszystkich kościołach Wiednia. Zakłady dobroczynne, którym Jej cesarska Mość zawsze tak hojnie udziela wsparcia, urządziły osobne nabożeństwo. W tych wszystkich modłach widać wyraz gorącego życzenia, aby wkrótce można było dostojną monarchinię powitać w dobrem zdrowiu; wszyscy dziękują Opatrzności, że choroba Najaśniejszej Pani pomyślny obrót wzięła, że życzenia milionów serc wkrótce spełnić się mają.

(Posiedzenie izby deputowanych z dn. 18. listopada.)

Na ławie ministrów pp.: Schmerling, baron Mecsery, Plener, Lasser, hrabia Wickenburg i szef sekcyjny Rizy.

Dr. *Klaudi* przedkłada wniosek, ażeby władze administracyjne i policyjne nie miały żadnych atrybucyi sądowych. — Wniosek ten poparto.

Z porządku dziennego przypadła debata nad projektem ustawy względem tajemnicy listowej. (Patrz numer wczorajszy Gazety Lwowskiej.)

Po krótkiej przemowie sprawozdawcy komisyi, deputowanego Schindlera zabierali głos przy jeneralnej debacie deputowani: *Mende*, który zgadza się wprawdzie z zasadą ustawy, ale mimo to sądzi, że jest zbyteczna; i *Kuranda*, który zbijał poprzedniego mowcę dowodząc konieczność tej ustawy.

Poczem przystąpiono do debaty specyalnej. Do §. 1. wniósł dr. *Klaudi* następującą poprawkę:

„Naruszenie tajemnicy listów i innych pism opieczętowanych stanowi jeżeli w ogóle niepodpada normie powszechnej ustawy karnej, przestępstwo lub przekroczenie w miarę następujących postanowień.“

Tę poprawkę przyjęła izba 81 głosami przeciw 50.

Do §. 2. wnieśli poprawki *Mende* i *Herbst*, które również przyjęto większością.

Przy §. 3. wnosili poprawki: *Mende*, *Herbst*, *Klaudi* i minister *Plener*. Przyjęto poprawki Herbsta i ministra Plenera.

Posiedzenie skończyło się o godzinie 2giej.

(Cesarski reskrypt na adres kroacko-sławońskiego sejmu.)
(Dokończenie.)

Co do życzenia waszego wierni nam, abyście tak jak dawniejsze sejmy mogli przedstawiać koronie właściwe osoby do piastowania godności Bana, nie możemy spełnić waszego życzenia. Jednakże nie mamy nic przeciw temu, jeżeliby właśnie w porze zebrania sejmu wakowała godność Bana, aby sejm mógł tak jak bywało zalecić koronie właściwe na tę godność osoby.

Również nie mamy nic przeciw temu, aby sejm zachował prawo wybrać sobie w swym czasie wedle potrzeby protonotaryusza.

Podobnież udzielamy najwyższej naszej sankcyi królewskiej waszej uchwale powziętej i przedłożonej mi co do obecnego sto-

sunku naszych królestw Dalmacyi, Kroacyi i Slawonii do naszego królestwa węgierskiego, tudzież co do podstawy przyszłych w tym względzie układów, i będzie naszem ojcowskiem staraniem przedłożyć ją w formie propozycyi królewskiej na najbliższym sejmie węgierskim, który, aby jak najprędzej przyszedł do skutku, starać się będziemy wszystkimi w mocy naszej środkami.

Dowiedzieliśmy się z radością o gotowości waszej wierni nam, wziąć udział w królewskiej koronacyi naszej, i najgorętszem jest naszem życzeniem, aby trudności, co wbrew naszym zamiarom stały potąd na przeszkodzie temu uroczystemu i świętemu aktowi jak najprędzej po woli naszej i zgodnie z pomyślnością naszych najukochańszych poddanych załatwione były.

Jak długo nie będą uregulowane stosunki pomiędzy naszem królestwem węgierskiem a naszemi królestwami Dalmacyi, Kroacyi i Slawonii, jakkolwiek radością przejmuje nas życzenie wasze, niepodobna nam jednak przyzwolić na osobną, jak prosicie, koronacyę jako Król rzeczonych naszych królestw.

Gdyście wierni nam uznali ustanowioną napowrót z rozkazu naszego tabulę banalną i królewską radę namiestniczą, mają być zatem władze jako prawny rząd Kroacyi i Slawonii tak długo uważane, póki nie nastąpią w tej mierze inne w drodze konstytucyjnej rozporządzenia.

Aby wreszcie troistemu królestwu naszemu dać nowy jeszcze dowód naszej ojcowskiej pieczołowitości, i zaspokoić go całkowicie, co do autonomii jego na przyszłość, miło nam oświadczyć niniejszem wam wierni, że zmienimy niezwłocznie już naszą tymczasową królewską kroacko-slawońską dykasteryę stanowczo w królewską kroacko-slawońską kancelaryę nadworną, a dla spraw sądowych Kroacyi i Slawonii również ustanowimy osobną najwyższą instancyę sądową.

Musimy to przypisać jedynie troskliwości dającej się usprawiedliwić powszechnem wzburzeniem umysłów w naszych czasach, żeście wierni nam zwrócili z niechęcią uwagę waszą na użytą w jednym z królewskich reskryptów naszych nazwę rzeczonych królestw królestwami dziedzicznemi (regna hereditaria). Z jednej bowiem strony rzeczone królestwa od r. 1527, a w szczególności od r. 1712 nie są niczem innem, jak w rzeczy samej królestwami dziedzicznemi w najwłaściwszem tego słowa znaczeniu, i jako takie pod nazwą *regna hereditaria* słusznie wymienione są wraz z królestwem węgierskiem w kilku miejscach kodexu węgierskiego (corpus juris), z drugiej strony oczywistą jest rzeczą, i nigdzie nie wyraził się reskrypt inaczej, że nie wszystkie i nie każdy z prawem oznaczonych krajów dziedzicznych naszej monarchyi, lecz tylko niektóre z nich są częściami związku niemieckiego.

Co do przedłożonej nam uchwały względem używania języka narodowego wyłącznie w urzędach i w szkołach, to pomimo że jest naszym zamiarem zachować językowi narodowemu przynależne mu stanowisko w urzędzie, w kościele i w szkole, i zapewnić najobszerniejszy jego rozwój, nie sądzimy wszelako za stosowne, aby wszystkie urzęda krajowe, a zatem także nasze wojskowe i finansowe władze w swych sprawach urzędowych, tudzież wszystkie publiczne stowarzyszenia w pismach swoich, wreszcie wszyscy mieszkańcy kraju, a zatem i ci, co do innej należą narodowości, mieli używać języka krajowego.

Z ubolewaniem oświadczamy, że uchwale tej, tak jak obecnie nam jest przedłożona, nie możemy najwyższej królewskiej naszej udzielić sankcyi.

Pojednania tak w tej jak w innych potąd nie rozwiązanych kwestyach żywotnych oczekujemy po najbliższym sejmie rzeczonych królestw naszych, który z Bożą pomocą w jak najkrótszym czasie zwołać zamierzamy tym końcem, aby wziął pod obrady niniejszy nasz reskrypt, sankcyonowane w nim z naszej strony uchwały przedłożył nam należycie zredagowane jako artykuły prawa, a co do kwestyi potąd nie rozwiązanych, co z wielkiem ubolewaniem naszem pozostawia kraj w stanie oczekiwania i tymczasowości, zagaili obrady, i jak się spodziewać należy, pomyślnie je ukończyli.

Sejm teraźniejszy, zważywszy nie zwykle długi przeciąg jego trwania, i zbyt niestety małe stosunkowo skutki ustawodawczych jego czynności, oznajmiamy niniejszem za rozwiązany, zaczem żądamy od was wierni, abyście niezwłocznie po otrzymaniu niniejszego naszego królewskiego reskryptu uważali wasze prawa i pełnomocnictwa jako członkowie lub deputowani sejmu krajowego za zgasłe i do swych zwykłych domowych powrócili zatrudnień.

Wykonaniem powyższego postanowienia co do rozwiązania sejmu krajowego zająć się polecamy naszemu banowi fmp. Józefowi bar. Sokcewichowi jako prawnemu prezesowi sejmu, lub w razie potrzeby jako niniejszem mianowanemu i upoważnionemu naszemu królewskiemu komisarzowi.

Zaczem oczekując po was wierni, że nie odmówicie mu chętnego posłuszeństwa jako prawnemu waszemu szefowi, tuszymy, że zawieziecie do domów waszych wierni nam, tak wiele epożądanego ducha umiarkowania, spokoju, rozwagi i zaufania.

Pozostajemy wam zresztą w naszej cesarskiej i królewskiej łasce i przychylności życzliwi.

Dan w naszem monarchicznem stołeczno-rezydencyonalnem mieście Wiedniu ósmego listopada roku tysiącznego ośmsetnego sześćdziesiątego i pierwszego.

Franciszek Józef, w. r.
Jan Mazuranic, r. w.
Franciszek Zigrowicz z Pretoka, r. w.

(Rozporządzenie do burmistrza w Peszcie. — Doniesienia z Węgier i z Istryi.)

Dnia 17go b. m. przed południem otrzymał burmistrz peszteński następujące rozporządzenie król. komisarza w Peszcie Franciszka Kollera:

„Do prześwietnego magistratu król. wolnego miasta Pesztu!

Jeśli król. węgierska rada namiestnicza w swojem pismie do ogółu miasta Pesztu wyraziła nadzieję co do urzędników miejskich, że pozostaną tak długo na swojem stanowisku urzędowem, dopokąd w tym względzie nie będą wydane wyższe rozporządzenia względem zmiany biór, tedy pokłada ta król. władza rządowa z uchyleniem wszelkiego postępowania przymusowego zaufanie w uczuciu obowiązku tych urzędników, nie wątpiąc, że ocenią należycie swoje obowiązki tak względem rządu, jako też powierzonych swojej pieczy publicznych i prywatnych interesów, i będą starali się bez wszelkiego wahania uczynić zadość temu wezwaniu.

Oznajmienie jednak, które pan burmistrz przesłał w odpowiedzi na rzeczone pismo namiestnictwa, dowodzi przeciwnie, gdyż oświadcza, że urzędnicy miejscy trzymając się uporczywie swych zdań politycznych, przenoszą zasady swoje nad najważniejsze interesa publiczne i prywatne, i nie czekając dalszych rozporządzeń względem przywrócenia władz miejskich, chcą złożyć przyjęte obowiązki urzędowe, i tym sposobem zostawić bez opieki poruczone sobie w drodze zaufania sprawy miasta i jego obywateli.

Wysokie król. namiestnictwo węgierskie oświadczyło już dawniej, że urzędnik gminny ma nietylko w obec gminy, ale także w obec rządu takie obowiązki, których nie może zrzec się samem ustąpieniem z urzędu, i względem których odpowiedzialny jest jedynie rządowi.

Jeśli zatem urzędnicy miejscy skutkiem uchwał jeneralnego zgromadzenia miejskiego nie chcą uznać swoich obowiązków w obec rządu, i przeto spomnione wezwanie dykasteryum rządowego względem pozostania urzędników miejskich na swoim stanowisku pozostało bezskutecznem, tedy oświadcza się niniejszem wyraźnie, że ponieważ abdykacya w masie nie może być przyjęta, obowiązani są wszyscy członkowie magistratu i każdy z osobna pod ciężką osobistą odpowiedzialnością pozostawać tak długo bez przerwy na swoich stanowiskach, i wypełniać punktualnie i wiernie wszystkie swoje obowiązki urzędowe, dopokąd rozporządzenia względem regulacyi władz miejskich nie będą wydane i inni urzędnicy nie zajmą ich miejsca.

Uwiadamiając o tem władzę miejską na mocy dekretu król. węgierskiego namiestnictwa z 15. listopada r. b. oświadczam równocześnie, że dołożę wszelkich starań, ażeby ustępujących urzędników zastąpili jak najprędzej inni i objęli niezwłocznie zarząd spraw miejskich.

Peszt, 15. listopada 1861.

Król komisarz miasta Pesztu:
Franciszek Koller."

To rozporządzenie odebrał wyższy sędzia miejski Horvath, a notaryusz Bogisits odczytał zgromadzonej radzie sądowej.

Jak donoszą *Llojdowi Peszteńskiemu*, postanowił sąd miejski skutkiem tego rozporządzenia pełnić dalej swoje obowiązki urzędowe, i inne też gałęzie administracyi gminnej będą prowadzone dalej w dotychczasowy sposób prowizoryczny.

— *N. N.* podają telegram z Pesztu z d. 18. b. m., według którego korpus urzędników komitatu peszteńskiego został już zorganizowany. Nazwiska członków są powiększej części znajome. Pierwszym wicezupanem został Bengofsky, drugim Szelles. Zaprzysiężenie odbędzie się zapewne w przyszłą środę.

Tego samego dnia do *Pr.* telegrafują z Pesztu:

Korpus urzędników komitatów Wieselburg, Tolna, Zala i Bekes, podał się *in corpore* do dymisyi. Podobnież magistrat miasta Theresiopol. Komitat warasdyński podał petycyę o zwołanie węgierskiego sejmu krajowego.

— *Pr.* podaje także telegram z Tryestu z 18 listopada, że w Istryi wybory do kuryi właścicieli ziemskich padły na stronników konstytucyi. Wybrani właściciele wielkich posiadłości są: Józef Susanni z Chersano i Paweł Sardolich z Capo d'Istria. Sejm krajowy jest teraz kompletny.

Ameryka.

(Doniesienia z teatru wojny. — Akt „Habeas corpus". — Konkordat z Rzymem w Hajti.)

Z Queenstown telegrafują:

Nowy Jork, 3 listopada. Z St. Louis donoszą, że jenerałowie Price i Ben-Mac Culloch połączyli w Neostro siły swoje wynoszące razem 30.000 ludu; jenerał Price wyda bitwę jenerałowi Fremont, a jeśli go pobije uda się do St. Louis. Znaczna liczba mieszkańców państwa Kentucky, którzy przyłączyli się do skonfederowanych, powróciła do domu zgłodzona i źle odziana. Po bitwie pod Frederickstown unioniści pogrzebali 238 trupów do skonfederowanych należących. Zachodzi obawa, czy czas burzliwy nie przerwie expedycyi morskiej, która 30. października znajdowała się przy Cap Hatteras. Z Annapolis przybył wczoraj do Washingtonu okręt „Powhattan". Gdy płynął koło bateryi skonfederowanych nie dawano ognia do niego. Ministrowie Cameron i Chase przybyli wczoraj z Washingtonu do Nowego Jorku. W Wirginii zachodniej jenerał Floyd stoczył bitwę z jenerałem Rosenkranz, w której skonfederowani mieli zostać pobici.

— Amerykańskie dzienniki donoszą: „Według ustawy krajowej bezprawnie jest werbować małoletnich do służby wojskowej;

jednak pomimoto, wydał jenerał adjutant rozkaz, ażeby żadnego zwerbowanego małoletniego nie wydawać. Krewni jednego małoletniego uzyskali niedawno od sadu w Washingtonie akt *Habeas corpus:* młody człowiek został wydany, a sędzia puścił go na wolność. Wkrótce potem wydał sędzia Merrik dekret, w którym jeneralny profos armii otrzymał rozkaz wydać małoletniego, co się zaciągnął do stanu żołnierskiego. Poczem wydarzył się następujący wypadek: Gdy posiedzenie sądu otworzono, nie przybył na nie sędzia Merrik, a niebytność jego tłumaczono tem, że przed drzwiami jego pomieszkania była straż postawiona. Zamknięty sędzia posłał pisemne sprawozdanie i protest przeciw temu postępowaniu. Sprawozdanie i protest odczytano i wciągnięto do protokołu; drudzy dwaj sędziowie, którzy byli obecni, oświadczyli, że postępowanie profosa i władz wojskowych jest „niegodziwem zastanowieniem wymiaru sprawiedliwości", a nadsędzia wydał za przyzwoleniem sędzi Morsell, urzędowy pozew do profosa marszałka, ażeby się usprawiedliwił, albo też za znieważenie sądu będzie zaskarzony. Dnia 23. października, na drugi dzień po wydaniu pozwu, rozkazał prezydent Lincoln woźnemu sądowemu, nie oddawać pozwu i powrócić do sadu z doniesieniem, ze pan Lincoln zasuspendował prawo wydawać akta *Habeas corpus* na przypadki odnoszące sie do wojskowości. A i na inne przypadki zawiesił także, jak sie zdaje, to prawo. Możemy dodać, że według zdania nadsędziego Taney — zdania, które całe odpowiada konstytucyi — prezydent w ogóle nie ma prawa zawieszać aktu *Habeas corpus.*

— Z Hajti podają ogłoszenie konkordatu między Ojcem Św. a prezydentem Geffrardem. Konkordat mianuje arcybiskupa i czterech biskupów. którzy w moc osobnego artykułu muszą być biali.

Francya.

(Wiadomości bieżące. — Ochrony od wód wylewu.)

Paryż, 17. listopada. Według *Independ. belge* w Paryżu obiega pogłoska, że odezwa Thiersa zniewoliła Cesarza do najnowszych postanowień względem finansów. W tej odezwie dawny ministe[r] Ludwika Filipa miał dokładnie przedstawić trudności położenia finansowego, a zarazem niebezpieczeństwo z przyczyny atrybucyi, a tem samem przewagi pana Fould. Pan Thiers miał także proponować pana Vuitry, członka rady stanu, jako męża, któryby mógł odpowiedzieć wymaganiom chwili obecnej. Dziennik belgijski pisze, że według innych pomieniona odezwa nie była pisana do Cesarza, lecz do pana Walewskiego, który ją Cesarzowi udzielił; wskutek tego pan Fould miał odwołać niektóre z warunków, pod któremi zobowiązał się przyjąć departament finansów. Inni nareszcie utrzymują, że pan Persigny wystąpieniem swojem zniewolił pana Fould odwołać warunki, które istotnie wkraczały w zakres ministra stanu.

— Dawniejszego ministra finansów pana Forçade ogłasza *Monitor* sprawozdanie do Cesarza z propozycyą, mianować nieustającą komisyę, którąby kierowała robotami względem zasiewania gór lasami, ażeby zapobiedz wylewom wód i uprawić odłogiem leżące, a przeto nieurodzajne okolice. Do sprawozdania załączone są imiona tych co mają składać komisyę. Na prezydenta proponuje pana Parieu wiceprezydenta rady państwa, Wiadomo, że to zasiewanie lasami gór i tamy ochronne przeciw wylewom wód należą do wielkich robót ulepszenia, do których pomysł i plan wyszedł od samego Cesarza.

Belgia.

(Adres w odpowiedzi na mowę od tronu.)

Bruxela, 15. listopada. Król przyjmował dziś w południe deputacyę senatu, która doręczyła mu adres tej izby.

W izbie deputowanych odczytano tymczasowo projekt adresu, którego dyskusya naznaczona jest na przyszłą środę. W niektórych punktach polityki wewnętrznej przemawia dość gorąco ten dokument; ale ustęp co do stosunków zewnętrznych jest równie bezbarwny, jak odpowiedni punkt mowy od tronu. Izba wyraża się tylko z przyjemnością o dobrych stosunkach między Belgią i zagranicą i upatruje w tem dowód „rozsądnej rzetelności", z jaką potrafi rząd wypełniać obowiązki neutralności swego kraju.

Włochy.

(Doniesienia z Włoch.)

Według depeszy z Neapolu, pisze *Gaz. wied.*, Chiavone ścigany od Francuzów, z terytoryum rzymskiego zbiegł w Neapolitańskie, przeszedł Liri i pokonawszy słaby opór obsadził Isolettę. Wojsko i gwardya narodowa udały się otoczyć go w Isolecie; może pójdzie im pomyślniej, niż w innych podobnych wypadkach. — Według depeszy z Neapolu z 16. b. m. w prowincyi Basilicata Hiszpan Borges znowu stanął nagle na czele 200 ludzi. Zrabował Trivigno i Salandrę, gdzie indzie został odparty. Do jenerała della Marmora przybyła deputacya z Basilicaty z prośbą o środki stanowcze.

W teatrze bonońskim powitano Cialdiniego z uniesieniem. *Köln. Ztg.* pisze:

Wielu mieszkańców Bononii chciałoby go widzieć na czele władzy cywilnej i wojskowej, jak w Neapolu; teraźniejsza bowiem epoka, w której państwu brakuje jeszcze Rzymu i Wenecyi, uważana jest jako dyktatorska.

Niemce.

(Odjazd Ich Mości Królestwa w Wrocławia. — Posiedzenie sejmu związkowego z 14. listopada. — Oświadczenie rządu koburskiego do protokołu wzięte.)

Wrocław, 16. listopada. Na końcu uroczystości wyprawiło miasto na cześć Ich król. Mości na giełdzie bal świetny. Wczoraj w południe po godzinie dwunastej opuścili Ich Mość królestwo miasto. Jeszcze przed odjazdem w dworcu kolei żelaznej wyraziła Królowa nadburmistrzowi Elwanger zapewnienie, że mocno czuje to, co miasto uczyniło podczas jej pobytu dla niej i dla jej małżonka.

Frankfurt, 15go listopada. Na propozycyę Hanoweru na posiedzeniu z 31. października b. r. odnośnie do obrony północno-niemieckich wybrzeży, w szczególności co do utworzenia flotyli łodzi kanonierskich, dały Prusy deklaracyę, w której się wyrażają przeciw tej propozycyi oświadczając, że przeprowadzenie do skutku tego zamiaru nie przyczyniłoby się w szczególe i w ogólności do poparcia sprawy obrony wybrzeży i owszem można się obawiać, że przezto, podobnie jak z każdem odosobnieniem pojedynczych części przedłożonego planu dla osobnego naradzania się związku sprawa ta zostanie zawikłaną i załatwienie jej na nowo się odwlecze. Rząd królewski odwołuje się w tym względzie na ogółową osnowę uczynionych przezeń propozycyi, i na wynikającą ztąd konieczność ścisłego związku między różnemi zakładami obrony dla granicy północnej, równie jak na jego szczególne stanowisko przy organizacyi nadmorskiego systemu obrony; nie tylko na morzu baltyckiem, lecz także na morzu północnem, i wyraża w końcu życzenie, ażeby zgromadzenie związkowe przyczyniło się do spiesznego załatwienia w ogóle wniosków, które są zawarte w przedłożonych propozycyach.

— Oświadczenie rządu książęcego Koburg-Gotha uczynione na posiedzeniu sejmu związkowego w dn. 31. października jedynie do protokołu, pisze *Gaz. wied.* w następujący sposób zaciągnięte:

Prezydyum zauważyło, że ponieważ uczynione oświadczenie nie zawiera żadnego wniosku, nie podlega więc debatom i jako odnoszące się do opinii rządu, zaciąga się do protokołu.

Turcya.

(Doniesienia z Konstantynopola.)

Journal de Constantinople wspomina raz jeszcze o zwycięstwie Turków nad Montenegrynami i powstańcami pod Piwą i wiele do niego przywiązuje znaczenia; w skutek tej potyczki, pisze, wyprawa ukończy się wkrótce w sposób jak najpomyślniejszy dla Porty; potyczka ta zadała cios związkom powstańców z Montenegrynami, a wszystko, co dzienniki zagraniczne piszą o złem położeniu wojsk tureckich i o niełasce w jaką miał popaść Omer Basza zaszczycony niedawno orderem Osmana, jest wymysłym nic mającym żadnego prawdopodobieństwa.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Londyn, 19. listopada. Dzisiejsza *Times* donosi: „Książę Walii odwiedzi po Bożem Narodzeniu Wyspy Jońskie, Syryę i Egipt, ale przed utworzeniem wystawy powróci do Londynu.

Turyn, 19. listopada. Zapewniają, że Ponza di San Martino nie przyjął ofiarowanego sobie departamentu spraw wewnętrznych. Wielu sądzi, że ministeryum Ricasoli-Ratazzi nie jest niepodobnem do prawdy.

Berlin, 20. listopada. Wybory obiorców wypadły stanowczo w duchu liberalnym. To samo donoszą telegramy z prowincyi.

Raguza, 19. listopada. Z Trebinii donoszą, że gościniec do Raguzy zajmują powstańcy, i przeto trudno o wiadomości ztamtąd. Od 16go ustąpili powstańcy z Ljubowo, ale obserwowani od Turków, którzy tymczasem skompletowali się na 10.000 wojska regularnego i Baszybozuków. Także insurgenci otrzymali posiłki, zwrócili się wczoraj znowu ku Ljubowo, i stoczyli małą utarczkę pod Comilijani z Turkami, ale bez żadnego skutku.

Ateny. Do Pireju nadeszła eskadra angielska. Izbom przedłożone zostały nowe projekta ustaw względem regulaminu lasowego, kompetencyi trybunału apelacyjnego w Patras, awansów w marynarce i kolonizacyi plemion koczujących.

Bejrut. Niepewne położenie prowincyi wymaga dłuższego pobytu Fuada Baszy. Daud Basza nie pozostanie gubernatorem Libanu, i oczekują nowego systemu.

Wiadomości handlowe.

Tarnopol, 6. listopada. W drugiej połowie z. m. sprzedawano na targach w Tarnopolu i Trembowli w przecięciu mec pszenicy po 3zł.50c.—3zł.80c.; żyta 2zł.45c.—2zł.70c.; jęczmienia 2zł.—1zł.70c.; owsa 1zł.—1zł.40c.; breczki 1zł.95c.—2zł.70c.; kukurudzy 0—3zł.; kartofli 58c—80c. Cetnar siana w Tarnopolu po 1zł.10c. Za sąg drzewa twardego płacono w Tarnopolu 10zł. 50c., miękkiego 9zł. Funt mięsa wołowego kosztował 12c.—11c. i mas okowity 76c.—53c. wal. austr.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.
Dnia 20. listopada 1861.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Stan powietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru		Stan atmosfery
7. god. zrana	329.20	— 1.4	85.2	połud.-zach.	m.	pochmurno
2 god. po poł.	327.89	+ 1 5	60.6	południowy	sil.	„
10 god. wiecz.	328.97	+ 1.3	70.7	półn.-zach.	m.	„

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 21. listopada.

Hotel rosyjski: PP. Urbański Rud., z Dobrosina. Ks. Kudeacheff Alex., c. r. radca tytul., z Rosyi

Hotel europejski: Ośmiałowsi Sz., z Janczyna. – Hr. Komarnicki Kar., z Złoczowa. Malczewski St., z Cześnik. – Rotter Sew., z Iwanowa

Hotel Langa: Konopka Józef z Mogilan.

Do domu zajezdnego nr. 172$^{3}/_{4}$: Tymaszkowski Jan z Przemyśla – Kosowski St., z Sącza.

Zajazd Kuhna: Handler Fr., z Poradna.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 21. listopada.

PP. Cyglecki Mac., do Podwołoszczysk. — Gorecki L., c. r. rad. dw., do Rosyi. – Br. Battaglia K., c. k. prz. pow., do Glinian. – Zarzycki Max., do Kopczyniec. — Niementerowski Jed., do Przemyśla. — Wilczyński W., do Lisowiec. – Borkowski Ad., do Potylicz. — Chrystofowicz M., c. r. podpor., do Odesy. — Głogowski Art., do Bojaniec. — Ripper Fr., do Krakowa. – Suzański Winc., do Wolicy Trembowieckiej. — Roszkowski Ant., do Brykowa.— Hr. Humnicki Wł., do Koropca.

T E A T R.

Dziś na scenie polskiej: **„Dziecię szczęścia“**, dramat w 4 aktach z niemieckiego.

Jutro opera niemiecka: **„Puste kobiety z Windsoru.“**

Kurs lwowski.

Dnia 21. listopada.

		gotówką zł.	gotówką c.	towarem zł.	towarem c.
Dukat holenderski	wal. austr.	6	51	6	56
Dukat cesarski	„ „	6	52	6	58
Półimperyał zł. rosyjski	„ „	11	23	11	36
Rubel srebrny rosyjski	„ „	2	15	2	17
Talar pruski	„ „	2	6	2	8
Polski kurant i pięciozłotówka	„ „	—	—	—	—
Galicyj. listy zastawne w. a. za 100 zł.	bez kuponów	78	40	79	3
„ „ „ m. k. za 100 zł.	bez kuponów	82	40	83	3
Akcye gal. kol. żelaz. Karola Ludwika	bez kuponów	168	25	169	50
Galicyjskie obligacye indemnizacyjne	bez kuponów	66	33	66	93
5% Pożyczka narodowa	bez kuponów	80	43	81	5

Telegrafowany kurs wiedeński papierów i weksli.

Dnia 21 listopada.

Z pożyczki narod. po 5% za 100 złr. 81. . Metaliki po 5% za 100 zł. 67 35; po 4½% za 100 zł —.—; po 4% za 100 zł. —.—. Obligacye indemnizacyjne: Niższej Austryi po 5% za 100 zł. —.—; Węgier —.— Galicyi —.—; Bukowiny —.—; Akcye Banku narodowego sztuka 751 —; instytutu kredytowego dla handlu i przemysłu 182.50; niższo-austr. towarzystwa eskomtowego —.

Wexlowy. Za 100 zł. południowo-niemieckiej waluty —.—. — Lipsk za 100 talarów —.—. Londyn za 10 funtów szterl. 138.90. Medyolan za 100 zł. waluty austryack. —.—. Paryż za 100 fr. —.—.

Kurs złota. Dukaty ces. mennicze 6.58. dukaty ces. pełnej wagi —.—. korony —.—, półkorony —.—. Srebro 137 75.

Kurs giełdy wiedeńskiej.

Dnia 19 listopada

	pien.	towar.
1. Dług publiczny.		
A. Państwa.		
W austr. wal. po 5%	62.90	63.—
Z pożyczki narod. z proc. od stycznia do lipca po 5%	81.65	81.75
Z pożyczki narod. z proc. od kwiet. do paźd. po 5%	81 40	81.50
Z r. 1851, ser. B. po 5%	—.—	—.—
Metaliki po 5%	67.65	67.75
Metaliki z proc. od maja do listopada po 5%	67.75	67.90
dtto. „ 4½%	59.25	59 75
dtto. „ 4%	52 50	53 —
dtto. „ 3%	39 —	39 50
dtto. „ 2½%	34 —	36 —
dtto. „ 1%	13 50	13 75
Przez. do wylos. z r. 1839	119.75	120.—
„ 1854	88.75	89.—
„ 1860	82.80	83 —
Przeznaczone do losowan. z r. 1860 po 100 zł	89.75	90.—
Renty Como po 42 lir. aus.	17.—	17.50
Wylos. obl. dawn. długu państ. po 5%	66 —	66 50
Wylos. obl. dawn. długu państ. „ 4½%	58 —	58 50
Wylos. obl. dawn. długu państ. „ 4%	51.—	51 50
Przez. do los. obl. daw. długu państ. z proc. w kraju „ 3½%	45.—	45.50
„ 3%	—.—	46.—
„ 2½%	—.—	44.—
„ 2¼%	—.—	40.—
„ 2%	—.—	35.—
„ 1¾%	—.—	30.50
dtto. z procent za granicą „ 5%	66.—	66 50
„ 4½%	58 —	58.50
„ 4%	51.—	51.50
B. Krajów koronnych		
Obligacye indemn. po 5% za 100 zł. Niższej Austryi	90 50	91 —
Wyż. Aust. i Salb.	88.—	88.50
Czech	90.50	91 —
Morawii	86.50	87 —
Szląska	87.—	87.50
Styryi	87.—	87.50
Tyrolu	96.—	97.—
Kar., Krainy. i Wyb.	87.—	88.50
Węgier	68.75	69.—
Obl. ind. po 5 proc. za 100 zł. Ban. Tem., Kroacyi i Sławonii	66 75	69 75
Galicyi	66.75	67 —
Siedmiogr. i Bukow.	65 25	65.75
Lom. wen. poż. z r. 1856	—.—	—.—
Wen. pożyczka z r. 1859	92 50	93 —
Dług Tyrolu po 5%	66.—	66 50
„ 4%	51.—	51.50
Dług Salcburga „ 3½%	45.—	45.50
„ 3%	38.—	38.50
„ 2½%	32.—	32.50
Dług Krainy „ 2%	25 —	25.50
„ 1¾%	21.50	22.—
2. Stan oblig. domestykaln.		
po 3% za 100 zł.	16.—	18.—
„ 2½% za 100 zł.	14.—	16.—
„ 2¼% za 100 zł.	13.—	14.—
„ 2% za 100 zł.	12.—	13.—
„ 1¾% za 100 zł.	10.—	11.—
3. Akcye.		
Banku nar.	749.—	750
Inst. kred. dla handlu po 200 zł. w. a.	183.30	183.50
Niż.-austr. tow. eskomt. po 500 zł.	588	590 —
Półn. kolei po 1000 zł. m. k.	2045	2047.—
Tow. kolei żel. państwa po 200 zł. m. k. czyli 500 fr.	278 50	279.—
Kol. Ces. Elżbiety po 200 zł.	158 75	159.—
Połud.-półn. niem. kolei kom. po 200 zł. m. k.	121.25	121 75
Kolei Cisy po 200 zł m. k. po 140 zł. (70%) wpłaty	147.—	147.—
Połud. kolei państ., lomb.-wen. i central.-włoskiej kolei żel. po 200 zł. w. a. czyli 500 fr. z wpłata 160 zł. (80%)	261 —	262.—
Kol. Kar. Lud. po 200 zł. m. k. z wpł. po 160 zł. (80%)	168 25	168 50
Kol. Preszb.-Tyrn. I. emis. po 200 zł. m. k.	18.—	19.—
dtto. II. emis. po 200 zł. m. k	75.50	76.50
Kolej Bustelradzka po 500 zł m. k.	695.—	700.
Kolej Aussig.-Ciepl. po 200 zł. m. k.	139.50	140.50
Kol. Bern. Ross. po 200 zł. dtto. z pierwszeństwem po 200 zł. m. k.	—.—	200.—
Kol. Grac.-Köfl. i Tow. górn. po 200 zł. w. a.	132.—	134.—
Austr. towarz. żegl. par. po 500 zł. m. k.	424.—	426.—
Lloyda w Tryeście po 500 zł. m. k.	198.—	202.—
Mostu łańc. w Peszcie po 500 zł. m. k.	397.—	399.—
Tow. młyna par. w Wied. po 500 zł. m. k.	385.—	390.—
Powsz. austr. Tow. gaz. po 250 zł. m. k.	192.—	195 —
4. Listy zastawne.		
Banku narodowego w mon. kon. 6let. po 5%	102 —	102.50
10 „ 5%	94 50	95 —
przeznacz. do los. po 5%	88 75	89 —
Banku narodowego w wal. austr. na 12 m. 5% za 100 zł.	—.—	100
przez. do los. po 5%	84.40	84 60
Gal. Tow. kred. po 4%	78.25	79.—
5. Obligacye z prawem pierwszeństwa.		
Kolej Elżbiety po 5% za 100 zł. m. k.	96 75	97.—
detto detto w srebrze oproc. za 100 zł. w. a.	100.75	101.—
Tow. austr. kol. państwa po 500 fr.	141.—	141 50
Kol. półn. po 100 zł. m. k.	94.—	95.—
Kol. Lomb. wen. po 500 fr.	134 75	135 25
Kol. Gloggn. za 100 zł.	80.50	81.50
Tow. żeg. par. na Dun. za 100 zł. m. k.	93 50	94.50
Lloyda za 100 zł.	85.—	88.
6. Losy.		
Inst. kred. dla handlu po 100 zł. w. a.	120 10	120 30
Tow. żeg. par. na Dun. po 100 zł. m. k.	94 —	95.—
Pożycz. Trye. po 100 zł. w. a.	123.—	124.—
Pożycz. miasta Budy po 40 zł. w. a.	34.50	35.—
Esterhazego po 40 zł. m. k.	99.—	100 —
Salma „ 40 „ „	37.—	37 25
Palfiego „ 40 „ „	36.50	37 —
Clarego „ 40 „ „	36. —	36.50
St. Genois „ 40 „ „	36 —	36 50
Windischgrätza 20 zł. „	22. —	22 50
Waldsteina 20 „ „	22.25	22 75
Keglevicha 10 „ „	14.75	15 25
Weksle. (Na 3 miesiące.)		
Amsterdam za 100 zł. hol.	116.30	116 40
Augsburg za 100 zł. w. p.-n	117.—	117 —
Berlin za 100 tal.	—.—	—.—
Wrocław za 100 tal.	—.—	—.—
Frankfurt za 100 zł. w. p.-n.	117 15	117 25
Genua za 100 lir. piem.	—.—	—.—
Hamburg za 100 M. B.	103 15	103 25
Lipsk za 100 tal.	—.—	—.—
Liwurna za 100 lir. tosk.	—.—	—.—
Londyn za 10 ft. szt.	138 60	138.65
Lugdun za 100 fr.	—.—	—.—
Medyolan za 100 zł. w. a.	—.—	—.—
Marsylia za 100 fr.	54 30	54 30
Paryż za 100 fr.	54.35	54.50
Praga za 100 zł. w. a.	—.—	—.—
Tryest za 100 zł. w. a.	—.—	—.—
Wenecya za 100 zł. w. a.	—.—	—.—
(31 dni po ukazaniu.)		
Bukareszt za 100 piast. wol.	—.—	—.—
Konstantynopol za 100 piast. tur.		—.—
Kurs złota.		
Dukaty ces. men.	6.57	6.57½
dtto. pełnej wagi	6.57	6.57½
Korona	19.08	19 10
20frankówka	11.03	11.04
Rosyjski impery.	11.34	11.30
Talar związkowy	2.06½	2.07
Srebro	137.50	137.75
Kurs korony w k. kasach	13 zł. 50 c.	

KRONIKA.

(Wydatki na wojsko w Prusiech.) „Allg. Pr. Ztg.“ zawiera względem organizacyi armii następujące szczegóły:

Wydatki na wojsko (licząc razem ordinarium i extra-ordinarium) wynosiły według ogłoszonego etatu ekonomii politycznej na rok 1859 w okrągłej liczbie 32.343 000 talarów, na rok 1860 — 32,638.000 tal., a na rok 1861 40,361.000 talarów.

W latach 1859 i 1860 opędzone wszystkie przez reorganizacyę wynikłe koszta z nadzwyczajnych przyzwolonych kredytów, nie są więc w podanych etatowych liczbach zawarte. Przyzwolone więc na rok 1860 32,638.000 tal., i wtedy, gdyby nigdy nie pomyślano o reorganizacyi wojska, byłyby nieodzownie potrzebne dla jego dawniejszego stanu. Zaś przyzwolone na r. 1861 – 40,361.000 tal. obejmują zupełnie wszystkie na armię obrócone, a zatem przez reorganizacyę sprowadzone wydatki. Okazuje się więc, że reforma wojskowa podniosła dotychczas wydatki o 7,723.000 talarów.

Prawda, że tym większym wydatkiem w kwocie 7,723.000 tal. jeszcze nie zupełnie osiągniono to, coby osiągnąć należało. Ale nie ma żadnego powodu do twierdzenia, że się koszta reorganizacyi jeszcze o dalszych 7,277.000 tal. powiększą. W szczególności co do najbliższej przyszłości nie ma dotychczas żadnego powodu do przypuszczenia, że w etacie na rok 1862 dla reorganizacyi wojska będzie żądana większa suma, niż przyzwolona na rok 1861.

(Ludność gubernii kijowskiej.) „Grodzieńskie wiadomości gubernialne“ ogłosiły następującą statystykę ludności gubernii za rok 1860: Ogół mieszkańców gubernii Grodzieńskiej wynosił 862 854 głów, z tych 426.463 płci męzkiej i 436.491 płci żeńskiej, stosunek przeto mężczyzn do kobiet, jest jak 100: 102,32. Pod względem liczby ludności, powiaty idą w porządku następującym: Słonimski 116 377 mieszkańców, Grodzieński 114.123, Brzeski 109.683, Bielski 101.084, Kobryński 99 478, Białostocki 96.776, Wyłkowyski 77.793, Prużański 74 156, Sokólski 70 376. W tej liczbie ludność miejska wynosiła 106 653 a wiejska 756.201 mieszkańców. Stosunek ludności męzkiej do żeńskiej wynosił: po miastach 100: 90,32, a po wsiach 100: 104. Miasta ludniejsze są następujące: Grodno 20.121 mieszkańców, Brześć 19.543, Białystok 16.544, Słonim 8203, Kobryń 6871 mieszkańców; inne miasta liczą od 3500 do 4800 mieszkańców. Co do wyznań, ludność tej gubernii przedstawia następujące liczby:

Wyznania	mieszkańców	stosunek %
Grecko-rosyjskiego	464.235	54
Rzymsko-katolickiego	295.132	34
Mojżeszowego	96.507	11
Mahometańskiego	1.169	0,13
Protestanckiego	5.791	0,67

(Rzadki przykład grzeczności.) W jednym z dzienników dublińskich wydrukowano następujące ogłoszenie: „Gentleman, który w przeszłą środę w Kingstonie wyjął z kieszeni pewnego pana pugilares, proszony jest najuprzejmiej o zwrot znajdujących się w tym pugilaresie dokumentów, z wyjątkiem 26 funtów szterlingów, które może zatrzymać przy sobie, jako nagrodę okazanej w tym zdarzeniu zręczności. Pan ów, który postradał swój pugilares, przy sposobności wyrażał podziękowanie rzecznemu gentlemanowi za zostawienie przy nim zegarka i łańcuszka. Adres: Kinsleys Hotel, Church Lane.“

Główny Redaktor *M. Szrzeniawa Sartyni.* *Z c. k. galic. drukarni rządowej.*